

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 29. julija 2024*

„Predhodno odločanje – Direktiva (EU) 2015/2302 – Paketna potovanja in povezani potovalni aranžmaji – Člen 12 – Pravica do odstopa od pogodbe o paketnem potovanju – Pravica do celotnega povračila vseh plačil za turistični paket – Neizogibne in izredne okoliščine – Pandemija covid-19 – Člen 17 – Insolventnost organizatorja potovanj – Jamstvo za povračilo vseh opravljenih plačil – Visoka raven varstva potrošnikov – Načelo enakega obravnavanja“

V združenih zadevah C-771/22 in C-45/23,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki sta ju vložili Bezirksgericht für Handelssachen Wien (okrajno sodišče za gospodarske zadeve na Dunaju, Avstrija) (C-771/22) in Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (gospodarsko sodišče v Bruslju za postopke v nizozemščini, Belgija) (C-45/23), z odločbama z dne 17. oktobra 2022 in 19. januarja 2023, ki sta na Sodišče prispeli 19. decembra 2022 oziroma 31. januarja 2023, v postopkih

Bundesarbeitskammer

proti

HDI Global SE (C-771/22),

in

A,

B,

C,

D

proti

MS Amlin Insurance SE (C-45/23),

SODIŠČE (drugi senat),

* Jezika postopka: nemščina in nizozemščina.

v sestavi A. Prechal (poročevalka), predsednica senata, K. Lenaerts, predsednik Sodišča v funkciji sodnika drugega senata, F. Biltgen, J. Passer, sodnika, in M. L. Arastey Sahún, sodnica,

generalna pravobranilka: L. Medina,

sodna tajnica: A. Lamote, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 7. decembra 2023,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Bundesarbeitskammer S. Schumacher, Rechtsanwalt,
- za HDI Global SE M. A. Gütlbauer, M. Pichlmair in S. Sighartsleitner, Rechtsanwälte,
- za A, B, C in D, E. Loubris in J. Vanermen, advocaten,
- za MS Amlin Insurance SE J. Van Bellinghen, advocaat,
- za belgijsko vlado S. Baeyens, P. Cottin in C. Pochet, agenti,
- za dansko vlado J. F. Kronborg in C. Maertens, agentki,
- za grško vlado Z. Chatzipavlou, K. Georgiadis, C. Kokkosi, K. Konsta in A. Magrippi, agenti,
- za Evropski parlament M. Menegatti in I. Terwinghe, agenta,
- za Svet Evropske unije N. Brzezinski in S. Emmerechts, agenta,
- za Evropsko komisijo B.-R. Killmann, I. Rubene in F. van Schaik, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 7. marca 2024

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago člena 17 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS (UL 2015, L 326, str. 1).
- 2 Ta predloga sta bila vložena v okviru dveh sporov, in sicer med Bundesarbeitskammer (zvezna delavska zbornica, Avstrija), ki je vstopila v pravice potnika, in družbo HDI Global SE, zavarovalnico organizatorja potovanj tega potnika (C-771/22) ter med A, B, C in D, štirimi drugimi potniki, in MS Amlin Insurance SE, zavarovalnico organizatorja potovanj teh štirih drugih potnikov (C-45/23), ker sta ti zavarovalnici po stečaju teh organizatorjev potovanj zavrnila povrnitev plačil tem potnikom.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 90/314/EGS

- 3 Člen 4(6) Direktive Sveta 90/314/EGS z dne 13. junija 1990 o paketnem potovanju, organiziranih počitnicah in izletih (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 10, str. 132) je določal:

„Če potrošnik odstopi od pogodbe v skladu z odstavkom 5 ali če organizator potovanja odpove turistični paket pred dogovorjenim datumom odhoda iz katerega koli razloga, ki ni po krivdi potrošnika, je potrošnik upravičen do:

- (a) nadomestnega turističnega paketa enake ali višje kakovosti, kadar mu organizator potovanja in/ali turistični agent lahko ponudita takšen nadomestni turistični paket. Če je ponujen nadomestni turistični paket nižje kakovosti, organizator potovanja razliko v ceni povrne potrošniku;
- (b) ali do čim prejšnje povrnitve vseh zneskov, ki jih je plačal po pogodbi.

[...]“

- 4 Člen 7 te direktive je določal:

„Pogodbeni organizator potovanja in/ali turistični agent mora zagotoviti zadosten dokaz o jamstvu za povrnitev preplačanih zneskov in za vrnitev potrošnika na mesto odhoda v primeru insolventnosti.“

Direktiva 2015/2302

- 5 V uvodnih izjavah od 1 do 3, 39 in 40 Direktive 2015/2302 je navedeno:

- „(1) V Direktivi [90/314] [...] je določenih več pomembnih pravic potrošnikov v zvezi s paketnim potovanjem, zlasti glede zahtev v zvezi z informacijami, odgovornosti trgovcev v zvezi z izvedbo turističnega paketa in varstva v primeru insolventnosti organizatorja ali turističnega agenta. Kljub temu pa je treba zakonodajni okvir prilagoditi razvoju trga, da bi bolj ustrežal notranjemu trgu, odpraviti dvoumja in zapolniti zakonodajne vrzeli.
- (2) Turizem ima v gospodarstvu [Evropske u]nije pomembno vlogo, paketna potovanja, organizirane počitnice in izleti (v nadaljnjem besedilu: turistični paketi) pa so pomemben del trga potovanj. Ta trg se je od sprejetja Direktive [90/314] znatno spremenil. Poleg tradicionalnih distribucijskih verig postaja internet vse bolj pomembno sredstvo, prek katerega se ponujajo in prodajajo potovalne storitve. Potovalne storitve niso le kombinacija tradicionalnih vnaprej dogovorjenih turističnih paketov, ampak so pogosto kombinirane po meri posameznika. Mnoge od teh kombinacij potovalnih storitev so bodisi v pravnem „sivem območju“ ali pa očitno niso zajete z Direktivo [90/314]. Cilj te direktive je prilagoditi obseg varstva, da se upošteva ta razvoj, povečati preglednost ter izboljšati pravno varnost za potnike in trgovce.

- (3) V členu 169(1) in točki (a) člena 169(2) [PDEU] je določeno, da Unija prispeva k doseganju visoke ravni varstva potrošnikov z ukrepi, sprejetimi v skladu s členom 114 [PDEU].

[...]

- (39) Države članice bi morale zagotoviti, da so potniki, ki kupijo turistični paket, v celoti zaščiteni proti insolventnosti organizatorja. Države članice, v katerih imajo organizatorji sedež, bi morale zagotoviti, da organizatorji v primeru njihove insolventnosti jamčijo za povračilo vseh plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov, in, v kolikor turistični paket vključuje prevoz potnikov, za povratek potnikov. Kljub temu bi moralo biti mogoče, da se potnikom ponudi nadaljevanje turističnega paketa. Države članice bi morale zagotoviti, da je varstvo učinkovito, pri tem pa ohraniti diskrecijsko pravico glede ureditve varstva v primeru insolventnosti. Učinkovitost pomeni, da bi varstvo moralo biti na voljo, čim se – zaradi likvidnostnih težav organizatorja – potovalne storitve ne izvedejo, se ne bodo izvedle ali bodo le delno izvedene ali kadar ponudnik storitev od potnikov zahteva, da zanje plačajo. Državam članicam bi moralo biti omogočeno, da zahtevajo, da organizatorji potnikom izdajo potrdilo, da lahko pri subjektu, ki zagotavlja varstvo v primeru insolventnosti, neposredno uveljavljajo svoj zahtevek.
- (40) Da bi bilo varstvo v primeru insolventnosti učinkovito, bi moralo zajemati predvidljive zneske plačil, na katere vpliva insolventnost organizatorja, po potrebi pa tudi predvidljive stroške povratkov. To pomeni, da bi moralo varstvo zadoščati za kritje vseh predvidljivih plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov za turistične pakete v sezoni največjega povpraševanja, ob upoštevanju obdobja med prejemom takih plačil in zaključkom potovanja ali počitnic, po potrebi pa tudi za kritje predvidljivih stroškov povratkov. To bo na splošno pomenilo, da mora jamstvo kriti dovolj velik odstotek prometa organizatorja v zvezi s turističnimi paketi in je lahko odvisno od dejavnikov, kot so vrsta prodanih turističnih paketov, vključno z vrsto prevoza, kraj potovanja in vse pravne omejitve ali zaveze organizatorja v zvezi z zneski predplačil, ki jih lahko sprejme, ter njihovo časovno razporeditvijo pred začetkom turističnega paketa. Čeprav se potrebno kritje lahko izračuna na podlagi zadnjih poslovnih podatkov, kot je promet, dosežen v zadnjem poslovnem letu, bi morali biti organizatorji zavezani prilagoditi varstvo v primeru insolventnosti v primeru povečanih tveganj, vključno z znatnim porastom prodaje turističnih paketov. Pri učinkovitem varstvu v primeru insolventnosti pa ne bi bilo treba upoštevati zelo malo verjetnih tveganj, kot je na primer hkratna insolventnost več največjih organizatorjev, kadar bi takšno upoštevanje tveganj nesorazmerno vplivalo na stroške varstva in s tem zmanjšalo njegovo učinkovitost. V takšnih primerih je lahko jamstvo za povračila omejeno.“

- 6 Člen 1 Direktive 2015/2302, naslovljen „Predmet urejanja“, določa:

„Namen te direktive je prispevati k pravilnemu delovanju notranjega trga ter doseganju visoke in čim bolj enotne ravni varstva potrošnikov s približevanjem nekaterih vidikov zakonov in drugih predpisov držav članic glede pogodb med potniki in trgovci v zvezi s paketnimi potovanji in povezanimi potovalnimi aranžmaji.“

- 7 Člen 3 te direktive, naslovljen „Opredelitev pojmov“, določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. „potovalna storitev“ pomeni:
 - (a) prevoz potnikov;

- (b) nastanitev, ki ni neločljivo povezana s prevozom potnikov in ni v bivalne namene;
- (c) najem osebnih avtomobilov, drugih motornih vozil [...]
- (d) vsako drugo turistično storitev, ki ni neločljivo povezana s potovalno storitvijo v smislu točke (a), (b) ali (c);

[...].“

- 8 Člen 5 navedene direktive, naslovljen „Predpogodbene informacije“, v odstavku 1 določa:

„Države članice zagotovijo, da – preden se potnik zaveže s pogodbo o paketnem potovanju ali kakršno koli ustrezno ponudbo – organizator in, kadar se turistični paket prodaja prek turističnega agenta, tudi turistični agent potniku zagotovita standardne informacije preko ustreznega obrazca iz dela A ali dela B Priloge I, in, kadar to velja za turistični paket, naslednje informacije [...].“

- 9 Člen 11 iste direktive, naslovljen „Sprememba drugih pogojev pogodbe o paketnem potovanju“, določa:

„[...]

2. Če je organizator pred začetkom turističnega paketa prisiljen bistveno spremeniti katero od glavnih značilnosti potovalnih storitev iz točke (a) prvega pododstavka člena 5(1) ali ne more izpolniti posebne zahteve iz točke (a) člena 7(2) ali predlaga povišanje cene turističnega paketa za več kot 8 % v skladu s členom 10(2), lahko potnik v razumnem roku, ki ga določi organizator:

- (a) sprejme predlagano spremembo ali
- (b) odstopi od pogodbe brez plačila odstopnine.

Če potnik odstopi od pogodbe o paketnem potovanju, lahko sprejme nadomestni turistični paket, če ga organizator ponuja, ki je po možnosti enakovredne ali višje kakovosti.

[...]

5. Če se od pogodbe o paketnem potovanju odstopi v skladu s točko (b) prvega pododstavka odstavka 2 tega člena in potnik ne sprejme nadomestnega turističnega paketa, organizator brez nepotrebnega odlašanja, v vsakem primeru pa najpozneje v 14 dneh po odstopu od pogodbe, povrne vsa plačila, opravljena s strani ali v imenu potnika. [...].“

- 10 Člen 12 Direktive 2015/2302, naslovljen „Odstop od pogodbe o paketnem potovanju in pravica do umika pred začetkom turističnega paketa“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da lahko potnik kadar koli pred začetkom turističnega paketa odstopi od pogodbe o paketnem potovanju. Kadar potnik odstopi od pogodbe o paketnem potovanju v skladu s tem odstavkom, se lahko od njega zahteva, da organizatorju plača ustrezno in upravičeno odstopnino. [...]

2. Ne glede na odstavek 1 ima potnik v primeru neizogibnih in izrednih okoliščin v kraju potovanja ali neposredni bližini, ki znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa, ali okoliščin, ki znatno vplivajo na prevoz potnikov v kraj potovanja, pravico, da pred začetkom turističnega paketa odstopi od pogodbe o paketnem potovanju brez plačila kakršne koli odstopnine.

V primeru odstopa od pogodbe o paketnem potovanju v skladu s tem odstavkom je potnik upravičen do celotnega povračila vseh plačil za turistični paket, ni pa upravičen do dodatnega nadomestila.

3. Organizator lahko odstopi od pogodbe in potniku zagotovi celotno povračilo vseh plačil za turistični paket, ni pa odgovoren za dodatno nadomestilo, če:

[...]

(b) organizator ne more izvesti pogodbe zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin ter potnika pred začetkom turističnega paketa brez nepotrebnega odlašanja obvesti o odstopu od pogodbe.

4. Organizator zagotovi vsa povračila, zahtevana v skladu z odstavkoma 2 in 3, ali v zvezi z odstavkom 1 vrne vsa plačila, opravljena s strani ali v imenu potnika za turistični paket, razen ustrezne odstopnine. Takšna povračila ali povrnitve se potniku plačajo brez nepotrebnega odlašanja, najpozneje pa v 14 dneh po odstopu od pogodbe o paketnem potovanju.

[...]“

11 Člen 17 te direktive, naslovljen „Učinkovitost in obseg varstva v primeru insolventnosti“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da organizatorji s sedežem na njihovem ozemlju jamčijo za povračilo vseh plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov, v kolikor zadevne storitve niso izvedene zaradi insolventnosti organizatorja. Če pogodba o paketnem potovanju vključuje prevoz potnikov, organizatorji jamčijo tudi za povratek potnikov. Ponudijo lahko nadaljevanje turističnega paketa.

[...]

2. Jamstvo iz odstavka 1 je učinkovito in krije razumno predvidljive stroške. Jamstvo krije zneske plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov za turistične pakete, ob upoštevanju dolžine obdobja med predplačili in končnimi plačili ter zaključka turističnih paketov, pa tudi ocenjene stroške povratka v primeru insolventnosti organizatorja.

[...]

4. Kadar insolventnost organizatorja vpliva na izvedbo turističnega paketa, je na voljo brezplačno varstvo za zagotovitev povratka in po potrebi financiranja nastanitve pred povratkom.

5. Za potovalne storitve, ki niso bile izvedene, se povračilo zagotovi brez nepotrebnega odlašanja po vložitvi zahteve potnika.“

12 V delu A Priloge I k navedeni direktivi, naslovljenem „Obrazec standardnih informacij za pogodbe o paketnem potovanju, kadar je možna uporaba hiperpovezav“, je v besedilnem okviru določena vsebina tega obrazca in navedeno je, da potnik prek hiperpovezave prejme naslednje informacije:

„Ključne pravice na podlagi Direktive (EU) 2015/2302

[...]

– Če organizator ali, v nekaterih državah članicah, turistični agent postane insolventen, se plačila povrnejo. [...]

[...]“

- 13 V delu B Priloge I k tej direktivi, naslovljenem „Obrazec standardnih informacij za pogodbe o paketnem potovanju v primerih, ki niso zajeti v delu A“, je v besedilnem okviru pojasnjena vsebina tega obrazca in so v njem navedene iste ključne pravice, kot so navedene v delu A Priloge I k tej direktivi.

Avstrijsko pravo

- 14 Člen 3 Verordnung der Bundesministerin für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (uredba zvezne ministrice za digitalizacijo in gospodarske zadeve o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih) z dne 28. septembra 2018 (BGBl. II, 260/2018) določa:

„(1) Organizatorji in turistični agenti zagotovijo, da se potnikom povrnejo:

1. že izvedena plačila (predplačila in končna plačila), če se zaradi insolventnosti organizatorjev in turističnih agentov potovalne storitve v celoti ali deloma ne opravijo ali če izvajalec storitve zahteva njihovo plačilo od potnika,
2. stroški, potrebni za povratek, in po potrebi stroški nastanitve pred povratkom, ki so nastali zaradi insolventnosti organizatorja potovanj ali – v primeru odgovornosti za prevoz potnikov – turističnega agenta, ki ponuja povezane potovalne aranžmaje, in
3. po potrebi stroški, potrebni za nadaljevanje paketnega potovanja ali izvedbo povezanih potovalnih aranžmajev. [...]“

- 15 Člen 10 Bundesgesetz über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (Pauschalreisegesetz – PRG) (zvezni zakon o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih) z dne 24. aprila 2017 (BGBl. I, 50/2017) določa:

„1. Potnik lahko kadar koli pred začetkom turističnega paketa odstopi od pogodbe o paketnem potovanju brez navedbe razlogov. Kadar potnik odstopi od pogodbe o paketnem potovanju v skladu s tem odstavkom, lahko organizator potovanja od njega zahteva plačilo ustreznega in upravičenega nadomestila. Pogodba o paketnem potovanju lahko določa razumno standardno odstopnino, izračunano na podlagi obdobja med datumom odstopa od turističnega paketa in datumom začetka izvajanja turističnega paketa ter na podlagi pričakovanih prihrankov stroškov in prihodkov iz nadomestne uporabe potovalnih storitev. Če standardna odstopnina ni pogodbeno dogovorjena, znesek nadomestila ustreza ceni turističnega paketa, od katere se odštejejo prihranki stroškov in prihodki iz nadomestne uporabe potovalnih storitev. Organizator potovanja mora na zahtevo potnika utemeljiti znesek nadomestila.

2. Ne glede na pravico do odstopa od pogodbe iz odstavka 1 lahko potnik v primeru neizogibnih in izrednih okoliščin v kraju potovanja ali neposredni bližini, ki znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa ali na prevoz potnikov v kraj potovanja, pred začetkom turističnega paketa odstopi od pogodbe o paketnem potovanju brez plačila nadomestila. Potnik je v primeru odstopa

od pogodbe o paketnem potovanju v skladu s tem odstavkom upravičen do celotnega povračila vseh plačil za turistični paket, ni pa upravičen do dodatnega nadomestila.

[...]

4. V primeru odstopa v skladu s prejšnjimi odstavki organizator potovanja potniku nemudoma, najpozneje pa v 14 dneh od prejema izjave o odstopu povrne vsa plačila za turistični paket, ki jih je opravil potnik ali so bila opravljena v njegovem imenu, pri čemer se v primeru odstopa v skladu z odstavkom 1 odšteje nadomestilo iz tega odstavka.“

Belgijsko pravo

Zakon o prodaji paketnih potovanj

- 16 V skladu s členom 30 loi relative à la vente de voyages à forfait, de prestations de voyage liées et de services de voyage (zakon o prodaji paketnih potovanj, povezanih potovalnih aranžmajev in potovalnih storitev) z dne 21. novembra 2017 (*Moniteur belge* z dne 1. decembra 2017, str. 106673; v nadaljevanju: zakon o prodaji paketnih potovanj) ima potnik „v primeru neizogibnih in izrednih okoliščin v kraju potovanja ali neposredni bližini, ki znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa, ali okoliščin, ki znatno vplivajo na prevoz potnikov v kraj potovanja“, pravico odstopiti od svoje pogodbe o paketnem potovanju. V tem primeru je potnik na podlagi tega člena upravičen do celotnega povračila zneskov, ki jih je plačal organizatorju potovanja.

- 17 Člen 54 zakona o prodaji paketnih potovanj določa:

„Organizatorji in turistični agenti s sedežem v Belgiji jamčijo za povračilo vseh plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov, kadar zadevne storitve niso izvedene zaradi insolventnosti organizatorja. [...]“

Kraljevi odlok o varstvu v primeru insolventnosti pri prodaji paketnih potovanj

- 18 Člen 3 arrêté royal relatif à la protection contre l’insolvabilité lors de la vente de voyages à forfait, de prestations de voyage liées et de services de voyage (kraljevi odloka o varstvu v primeru insolventnosti pri prodaji paketnih potovanj, povezanih potovalnih aranžmajev in potovalnih storitev) z dne 29. maja 2018 (*Moniteur belge* z dne 11. junija 2018 št. 2018012508, str. 48438; v nadaljevanju: kraljevi odlok o varstvu v primeru insolventnosti pri prodaji paketnih potovanj) določa:

„Jamstva iz členov 54, 55, 65 in 72 zakona [o prodaji paketnih potovanj] se zagotovijo z zavarovalno pogodbo, sklenjeno pri zavarovalnici, ki je pooblaščen za opravljanje takih poslov.“

- 19 Člen 10 tega kraljevega odloka določa:

„Upravičenec pridobi jamstvo iz zavarovalne pogodbe od trenutka, ko je bila v obdobju veljavnosti zavarovalne pogodbe sklenjena pogodba s trgovcem iz člena 2(7) zakona [o prodaji paketnih potovanj].“

20 Člen 12(1) navedenega kraljevega odloka določa:

„V primeru insolventnosti trgovca zagotavlja zavarovalna pogodba naslednje zavarovanje:

1. nadaljevanje turističnega paketa, če je to mogoče;
2. povrnitev vseh plačil, opravljenih ob sklenitvi pogodbe s trgovcem;
3. povrnitev plačil za paketne storitve, ki jih ni mogoče izvršiti zaradi insolventnosti trgovca;
4. povratek potnikov, če se je izvajanje pogodbe s trgovcem že začelo in je v tej pogodbi predviden prevoz upravičenca, in po potrebi nastanitev do povratka.“

21 Člen 13, prvi odstavek, tega kraljevega odloka povračilo omejuje na „vsa plačila, ki jih je upravičenec plačal trgovcu v zvezi s pogodbo o potovanju, če pogodba ni bila izvršena zaradi insolventnosti, ali [...] vsa plačila za potovalne storitve, ki zaradi insolventnosti trgovca niso bile opravljene“.

Spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-771/22

- 22 HDI Global je zavarovalnica, ki je z družbo, ki organizira potovanja, Flamenco Sprachreisen GmbH (v nadaljevanju: Flamenco) sklenila zavarovalno pogodbo za kritje tveganj, povezanih z insolventnostjo zadnjenavedene družbe, kot so navedena v členu 3 uredbe zvezne ministrice za digitalizacijo in gospodarske zadeve o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih.
- 23 Oseba XY je 3. marca 2020 z družbo Flamenco sklenila pogodbo o paketnem potovanju za obdobje od 3. maja do 2. junija 2020 v Las Palmasu de Gran Canaria (Španija). Oseba XY je 9. marca 2020 v celoti plačala ceno tega potovanja, ki je znašala 2656 EUR.
- 24 Oseba XY je 16. marca 2020 od te pogodbe odstopila, zlasti zaradi opozoril avstrijskih in španskih organov o širjenju covida-19. Družba Flamenco temu odstopu ni ugovarjala, vendar osebi XY ni povrnila cene zadevnega potovanja.
- 25 Landesgericht Linz (deželno sodišče v Linzu, Avstrija) je 9. junija 2022 po končanem postopku zaradi insolventnosti razglasilo stečaj družbe Flamenco.
- 26 Oseba XY je svojo terjatev do družbe Flamenco, ki ustreza povračilu cene njenega paketnega potovanja, prenesla na zvezno delavsko zbornico. Po tem prenosu je ta zvezna zbornica to povračilo zahtevala od družbe HDI Global kot zavarovalnice tveganja insolventnosti družbe Flamenco. Družba HDI Global je navedeno povračilo zavrnila z obrazložitvijo, da krije le tveganje neizvedbe turističnega paketa, ki je povezano s to insolventnostjo.
- 27 Po tej zavrnitvi je zvezna delavska zbornica proti družbi HDI Global pri Bezirksgericht für Handelssachen Wien (okrajno sodišče za gospodarske zadeve na Dunaju, Avstrija), ki je predložitveno sodišče, vložila tožbo.

- 28 To sodišče na prvem mestu meni, da je treba za rešitev spora o glavni stvari vedeti, ali je, kadar potnik odstopi od pogodbe o paketnem potovanju, preden je organizator potovanj postal insolventen, pravica do povračila, ki jo ima ta potnik po tem odstopu, zajeta z jamstvom za primer insolventnosti tega organizatorja potovanj. Po mnenju navedenega sodišča je treba zlasti ugotoviti, ali mora med to insolventnostjo in neizvedbo ali neustrezno izvedbo zadevne potovalne storitve obstajati vzročna zveza.
- 29 V zvezi s tem predložitveno sodišče meni, da besedilo člena 17(1) Direktive 2015/2302 glede na izraza „v kolikor“ in „zaradi“ nakazuje, da taka vzročna zveza mora obstajati. Posledica take zahteve bi bila, da povračila, do katerih je potnik upravičen na podlagi odstopa od svoje pogodbe o paketnem potovanju pred insolventnostjo zadevnega organizatorja potovanj, ne bi bila krita z jamstvom za primer te insolventnosti iz te določbe.
- 30 Vendar naj bi bila uvodna izjava 39 Direktive 2015/2302 v nasprotju s tako razlago navedene določbe, ker je v njej navedeno, da morajo države članice zagotoviti, prvič, da so potniki, ki kupijo turistični paket, „v celoti zaščiteni“ pred insolventnostjo organizatorja potovanj, in drugič, da organizator potovanj v primeru insolventnosti jamči za povračilo „vseh plačil“, opravljenih s strani potnikov, in za povratek potnikov. Pristop, ki se odraža v tej uvodni izjavi, naj bi poleg tega potrjevala želena visoka raven varstva potrošnikov v Uniji, kot izhaja iz člena 114(3) PDEU, člena 169 PDEU in člena 38 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.
- 31 Predložitveno sodišče poleg tega navaja, da so vprašanje obsega varstva za primer insolventnosti, ki ga morajo zagotavljati organizatorji potovanj, države članice izpostavile v korespondenci z Evropsko komisijo, ta pa je navedla, prvič, da namen zakonodajalca Unije s tem, da je v členu 17 Direktive 2015/2302 sprejel drugačno besedilo od tistega iz člena 7 Direktive 90/314, ni bila omejitev jamstva, danega potnikom za primer insolventnosti organizatorja potovanj, in drugič, da je bilo na podlagi besedila tega člena 17 izrecno izključeno vsakršno jamstvo, če se je pogodba o potovanju končala pred nastopom te insolventnosti. Opozarja tudi, da je Sodišče v sodni praksi v zvezi s členom 7 Direktive 90/314 sprejelo stališče, da se jamstvo za povračilo sredstev, ki jih je potnik plačal, v primeru insolventnosti organizatorja potovanj zagotovi neodvisno od razlogov za navedeno insolventnost (glej v tem smislu sodbe z dne 14. maja 1998, Verein für Konsumenteninformation, C-364/96, EU:C:1998:226; z dne 15. junija 1999, Rechberger in drugi, C-140/97, EU:C:1999:306, in z dne 16. februarja 2012, Blödel-Pawlik, C-134/11, EU:C:2012:98).
- 32 Na drugem mestu se predložitveno sodišče sprašuje, ali je potnik, kadar zaradi izjemnih okoliščin odstopi od pogodbe o paketnem potovanju z organizatorjem potovanj pred datumom začetka postopka insolventnosti tega organizatorja potovanj, vendar ta postopek poteka v obdobju, predvidenem za zadevno potovanje, na podlagi varstva, zagotovljenega s členom 17(1) Direktive 2015/2302, upravičen do povračila plačil, ki jih je plačal temu organizatorju potovanj. V zvezi s tem meni, da glede na cilj varstva potrošnikov, ki se želi doseči s pravom Unije, ne bi bilo smiselno šteti, da ima potnik pravico biti zaščiten pred insolventnostjo organizatorja potovanj, ko je začel svoje paketno potovanje, ne pa tudi, ko je zakonito odstopil od svoje pogodbe o potovanju.
- 33 Na tretjem mestu se predložitveno sodišče sprašuje, ali je, kadar obstaja posredna povezava med potnikovim odstopom od pogodbe o paketnem potovanju in insolventnostjo organizatorja tega potovanja, ker oba temeljita na isti izjemni okoliščini, kot je v obravnavanem primeru pandemija covida-19, pravica tega potnika do povračila zajeta z jamstvom za primer insolventnosti iz člena 17(1) Direktive 2015/2302. V zvezi s tem navaja trditev zvezne delavske zbornice, da bi bilo, če bi bilo treba ta člen 17(1) razlagati tako, da se to jamstvo ne uporablja, kadar je razlog za insolventnost organizatorja potovanja ista izjemna okoliščina, kot je tista, zaradi katere je potnik

odstopil od pogodbe o paketnem potovanju, v interesu potnika, da ne uveljavlja pravice svoje do odstopa in da počaka, da organizator potovanja postane insolventen. Tak pristop bi zmanjšal interes za pravico do odstopa, ki je potrošnikom priznana s členom 12 navedene direktive.

34 V teh okoliščinah je Bezirksgericht für Handelssachen Wien (okrajno sodišče za gospodarske zadeve na Dunaju) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali je treba člen 17 Direktive [2015/2302] razlagati tako, da so plačila potnika organizatorju potovanj pred začetkom potovanja zajeta z jamstvom samo takrat, kadar do tega potovanja ne pride zaradi insolventnosti [tega organizatorja potovanj], ali pa so z jamstvom zajeta tudi plačila, ki jih je ta potnik opravil v korist navedenega organizatorja potovanj pred uvedbo postopka zaradi insolventnosti zoper tega organizatorja potovanj, če je navedeni potnik pred insolventnostjo odstopil od svoje pogodbe o potovanju zaradi izrednih okoliščin v smislu člena 12 omenjene Direktive 2015/2302?
2. Ali je treba člen 17 Direktive [2015/2302] razlagati tako, da so plačila potnika organizatorju potovanj pred začetkom potovanja zajeta z jamstvom, če ta potnik odstopi od svoje pogodbe o potovanju še pred nastopom insolventnosti [tega organizatorja potovanj] zaradi izrednih okoliščin v smislu člena 12 [te direktive], do te insolventnosti pa pride v obdobju, v katerem naj bi se rezervirano potovanje izvedlo?
3. Ali je treba člen 17 Direktive [2015/2302] razlagati tako, da so plačila potnika organizatorju potovanj pred začetkom potovanja zajeta z jamstvom, če ta potnik odstopi od svoje pogodbe o potovanju še pred nastopom insolventnosti tega organizatorja potovanj zaradi izrednih okoliščin v smislu člena 12 navedene direktive in so to insolventnost povzročile te izredne okoliščine?“

Zadeva C-45/23

- 35 Osebe A, B, C in D so 13. novembra 2019 prek turističnega agenta Selectair Inter-Sun Reizen od organizatorja potovanj Exclusive Destinations kupile paketno potovanje po ceni 36.832 EUR iz Bruslja (Belgija) v Punto Cano (Dominikanska republika) za obdobje od 21. do 29. marca 2020.
- 36 Zaradi izbruha pandemije covida-19 je bilo to potovanje prestavljeno na obdobje med 21. in 30. novembrom 2020. Cena navedenega potovanja je bila takrat določena na 46.428 EUR.
- 37 Osebe A, B, C in D so 20. oktobra 2020 zaradi nadaljevanja pandemije covida-19 odstopile od pogodbe o potovanju in od družbe Exclusive Destinations zahtevale povračilo zneska 36.832 EUR, ki so ga plačale za isto potovanje.
- 38 Ondernemingsrechtbank Gent (gospodarsko sodišče v Gentu, Belgija) je 8. decembra 2020 razglasilo stečaj družbe Exclusive Destinations. Družba Selectair Inter-Sun Reizen je 9. decembra 2020 osebama A in C povrnila znesek v višini 4151 EUR, ki še ni bil nakazan družbi Exclusive Destinations.
- 39 Osebe A, B, C in D so 22. januarja 2021 od družbe MS Amlin Insurance, ki je zavarovala družbo Exclusive Destinations za primer insolventnosti, zahtevale povračilo zneskov, ki so jih plačale zadnjenavedeni družbi in jim niso bili povrnjeni.

- 40 Družba MS Amlin Insurance je to povračilo zavrnila z obrazložitvijo, da je zavarovala le neizvedbo potovalnih storitev zaradi insolventnosti družbe Exclusive Destinations. Vzrok za neizvedbo potovanja oseb A, B, C in D pa naj bi bil njihov odstop od pogodbe o potovanju, in ne insolventnost družbe Exclusive Destinations.
- 41 Po tej zavrnitvi so osebe A, B, C in D pri Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (gospodarsko sodišče v Bruslju za postopke v nizozemščini, Belgija), ki je predložitveno sodišče, vložile tožbo, s katero so predlagale, naj se družbi MS Amlin Insurance naloži plačilo zneska 32.681 EUR, povečanega za obresti od 22. januarja 2021.
- 42 Predložitveno sodišče meni, da je jamstvo iz člena 17(1) Direktive 2015/2302 obvezno le takrat, kadar zadevne potovalne storitve niso opravljene zaradi insolventnosti organizatorja potovanj. To jamstvo torej ne bi smelo kriti drugih razlogov za neizpolnitev, kot je potnikov odstop od pogodbe o paketnem potovanju zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin v kraju potovanja ali neposredni bližini, ki znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa. Zakon o prodaji paketnih potovanj in kraljevi odlok o varstvu v primeru insolventnosti pri prodaji paketnih potovanj naj v zvezi s tem ne bi določala širšega varstva potnika. Predložitveno sodišče iz tega sklepa, da kadar – kot v obravnavanem primeru – gre organizator potovanj v stečaj po tem, ko so potniki zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin odstopili od pogodbe o paketnem potovanju, vendar preden je tem potnikom povrnil zneske, ki so jih plačali za to potovanje, potniki niso upravičeni do jamstva iz člena 17(1) Direktive 2015/2302.
- 43 Vendar predložitveno sodišče dvomi o obsegu varstva, ki ga zagotavlja zadnjenavedena določba.
- 44 Prvič, sprašuje se, ali dejstvo, da se jamstvo iz člena 17(1) Direktive 2015/2302 ne uporablja za potnika, ki ima na podlagi odstopa od pogodbe o paketnem potovanju zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin pravico do povračila plačanih zneskov, če je organizator potovanja po tem odstopu, vendar pred povračilom opravljenih plačil, šel v stečaj, omogoča ustrezno varstvo potrošnikov v skladu s splošnim ciljem te direktive. V zvezi s tem opozarja, da je ta cilj prispevati k doseganju visoke ravni varstva potrošnikov, kot je navedeno v uvodni izjavi 3 navedene direktive, ki se sklicuje na člen 169 PDEU. Poleg tega naj bi uvodna izjava 39 te direktive določala, da morajo biti potniki, ki kupijo turistični paket, v celoti zaščiteni proti insolventnosti organizatorja potovanj in da mora jamstvo za primer insolventnosti, ki ga morajo zagotoviti organizatorji potovanj, kriti povračilo vseh plačil, ki so jih opravili potniki. Predložitveno sodišče poudarja tudi, da je v skladu z Direktivo 90/314 varstvo potrošnikov pred insolventnostjo organizatorjev potovanj zajemalo vse zneske, ki so jih ti potrošniki plačali.
- 45 Drugič, predložitveno sodišče se sprašuje, ali varstvo za primer insolventnosti iz Direktive 2015/2302 ne povzroča neenakega obravnavanja. Po mnenju tega sodišča tako potnik, ki zaradi insolventnosti organizatorja potovanj ne more začeti potovanja, kot tudi potnik, ki po odstopu od pogodbe zaradi te insolventnosti ne more dobiti povračila, utrpita finančno izgubo, povezano s tem, da sta oba plačala ceno svojega potovanja pred izpolnitvijo zadevne pogodbe o paketnem potovanju. Vendar naj bi bila v skladu s členom 17 te direktive z varstvom pred insolventnostjo organizatorja potovanj zajeta le izguba prvega potnika. Predložitveno sodišče se zato sprašuje, ali je to neenako obravnavanje upravičeno.

- 46 V teh okoliščinah je Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (gospodarsko sodišče v Bruslju za postopke v nizozemščini) prekinilo odločanje in Sodišču postavilo to vprašanje za predhodno odločanje:

„Ali je treba člen 17(1) Direktive [2015/2302] razlagati tako, da jamstvo, ki je v njem zahtevano, velja tudi za povračilo vseh plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov, če ta potnik odstopi od svoje pogodbe o paketnem potovanju zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin v smislu člena 12(2) te direktive, in je organizator potovanj po tem, ko je pogodba o paketnem potovanju prenehala iz tega razloga, vendar preden so bila ta plačila potniku dejansko povrnjena, razglašen za insolventnega, zaradi česar potnik utrpi finančno izgubo in posledično v primeru insolventnosti organizatorja potovanj nosi gospodarsko tveganje?“

Postopek pred Sodiščem

- 47 S sklepom Sodišča z dne 24. oktobra 2023 sta bili zadevi C-771/22 in C-45/23 za ustni del postopka in izdajo sodbe združeni.

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe v zadevi C-771/22

- 48 Družba HDI Global meni, da razlaga člena 17(1) Direktive 2015/2302 ni odločilna za rešitev spora o glavni stvari v zadevi C-771/22. Za to rešitev naj bi bila odločilna le vsebina zavarovalne pogodbe, ki jo je sklenila z družbo Flamenco, tako da naj bi bil namen predloga za sprejetje predhodne odločbe v tej zadevi razjasniti splošna ali hipotetična vprašanja, čemur postopek predhodnega odločanja ne more služiti.
- 49 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, uvedenega s členom 267 PDEU, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki bo izdana, pristojno, da ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po predhodni odločbi, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče, kadar se predložena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma dolžno odločati (sodba z dne 22. februarja 2024, Consejería de Presidencia, Justicia e Interior de la Comunidad de Madrid in drugi, C-59/22, C-110/22 in C-159/22, EU:C:2024:149, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 50 Iz tega sledi, da za vprašanja, ki se nanašajo na pravo Unije, velja domneva upoštevnosti. Sodišče pa lahko zavrne odločanje o vprašanju za predhodno odločanje, ki ga postavi nacionalno sodišče, če je očitno, da je problem hipotetičen (glej v tem smislu sodbo z dne 22. februarja 2024, Consejería de Presidencia, Justicia e Interior de la Comunidad de Madrid in drugi, C-59/22, C-110/22 in C-159/22, EU:C:2024:149, točka 44 in navedena sodna praksa).
- 51 V obravnavanem primeru pa ni mogoče ugotoviti, da bi bila vprašanja, ki jih je predložitveno sodišče postavilo v zadevi C-771/22, glede na spor o glavni stvari hipotetična. Ta spor se namreč nanaša na obseg varstva, ki ga je treba zagotoviti potnikom za primer insolventnosti organizatorja paketnih potovanj. V členu 17 Direktive 2015/2302 pa je opredeljeno varstvo potnikov v primeru insolventnosti organizatorjev paketnih potovanj, ki ga morajo zagotoviti države članice.
- 52 Zato je predlog za sprejetje predhodne odločbe v zadevi C-771/22 dopusten.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje v zadevi C-771/22 in edino vprašanje v zadevi C-45/23

- 53 Predložitveni sodišči s prvim vprašanjem v zadevi C-771/22 in edinim vprašanjem v zadevi C-45/23, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašujeta, ali je treba člen 17(1) Direktive 2015/2302 razlagati tako, da se jamstvo, priznано potnikom v primeru insolventnosti organizatorja paketnih potovanj, uporablja, kadar potnik zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin v skladu s členom 12(2) te direktive odstopi od pogodbe o paketnem potovanju in po tem odstopu ta organizator potovanj postane insolventen, ta potnik pa pred nastopom te insolventnosti ni prejel celotnega povračila vseh plačil, do katerega je upravičen v skladu z zadnjemavedeno določbo.
- 54 Najprej je treba poudariti, da člen 12(2) Direktive 2015/2302 potniku daje pravico do celotnega povračila vseh plačil za turistični paket, če od pogodbe o paketnem potovanju zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin v kraju potovanja ali neposredni bližini, ki znatno vplivajo na izvedbo tega turističnega paketa ali na prevoz potnikov v ta kraj potovanja, odstopi pred začetkom turističnega paketa. Poleg tega, kadar potnik uveljavlja to pravico, člen 12(4) te direktive organizatorju potovanj nalaga, da to povračilo izvede brez nepotrebnega odlašanja, najpozneje pa v 14 dneh po odstopu od pogodbe o paketnem potovanju.
- 55 V obravnavanem primeru ni sporno, da so potniki, ki so sprožili spore o glavni stvari, lahko odstopili od pogodbe o paketnem potovanju na podlagi člena 12(2) Direktive 2015/2302 zaradi izbruha in trajanja pandemije covida-19. Ti potniki so bili torej upravičeni do celotnega povračila zneskov, ki so jih plačali zadevnim organizatorjem potovanj, in sicer najpozneje v 14 dneh po odstopu od pogodbe o paketnem potovanju. Kljub tej pravici niso prejeli povračila, ker so ti organizatorji potovanj postali insolventni, njihove zavarovalnice pa niso hotele zagotoviti kritja, saj so menile, da tega glede na veljavno nacionalno zakonodajo, s katero je bil prenesen člen 17(1) te direktive, niso bile dolžne storiti.
- 56 V zvezi z razlago zadnjemavedene določbe je iz ustaljene sodne prakse razvidno, da je treba upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi njen kontekst, cilje, ki jim sledi ureditev, katere del je, in po potrebi zgodovino njenega nastanka (glej v tem smislu sodbo z dne 12. januarja 2023, FTI Touristik (Paketno potovanje na Kanarske otoke), C-396/21, EU:C:2023:10, točka 19 in navedena sodna praksa). Vendar če pomen določbe prava Unije nedvoumno izhaja iz njenega besedila, Sodišče od tega pomena ne more odstopati (glej v tem smislu sodbo z dne 25. januarja 2022, VYSOČINA WIND, C-181/20, EU:C:2022:51, točka 39).
- 57 Kar zadeva besedilo člena 17(1) Direktive (EU) 2015/2302, ta določa, da morajo države članice zagotoviti, da organizatorji paketnih potovanj s sedežem na njihovem ozemlju jamčijo za povračilo vseh plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov, kadar zadevne storitve niso izvedene zaradi insolventnosti tega organizatorja potovanj.
- 58 Res je, da bi bilo mogoče izraz „zadevne storitve“ razumeti tako, da se nanaša na „potovalne storitve“ v smislu člena 3, točka 1, Direktive 2015/2302, kar bi pomenilo, da varstvo v primeru insolventnosti organizatorja potovanj, ki ga mora vzpostaviti vsaka država članica, zajema le položaje, v katerih potovalne storitve, določene v pogodbi o paketnem potovanju, niso bile izvedene zaradi insolventnosti organizatorja. V skladu s to razlago bi tako morala, da bi potnik lahko izkoristil jamstvo za primer insolventnosti organizatorja iz člena 17 navedene direktive, obstajati vzročna zveza med neizvedbo teh potovalnih storitev in insolventnostjo organizatorja potovanj.

- 59 Vendar se člen 17(1) Direktive 2015/2302, kot so opozorile številne stranke v postopku pred Sodiščem, drugače kakor številne druge določbe te direktive ne nanaša na „potovalne storitve“, ampak na „zadevne storitve“, pri čemer je mogoče zadnjenavedeni izraz razumeti širše kot prvega in zajema tudi druge storitve, ki jih zagotavljajo organizatorji potovanj, kot so povračila, ki potnikom pripadajo zaradi odstopa od njihove pogodbe o paketnem potovanju.
- 60 Iz tega sledi, da pomen člena 17(1) Direktive 2015/2302 iz njegovega besedila ni nedvoumno razviden. Zato je treba v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 56 te sodbe, preučiti kontekst te določbe, cilje te direktive in po potrebi zgodovino njenega nastanka.
- 61 Na prvem mestu, v zvezi s kontekstom člena 17(1) Direktive 2015/2302 je treba najprej ugotoviti, da člen 17(4) te direktive določa, da je, kadar insolventnost organizatorja potovanja vpliva na izvedbo turističnega paketa, na voljo brezplačno jamstvo za zagotovitev povratka potnika in po potrebi financiranja nastanitve pred povratkom.
- 62 Člen 17(5) navedene direktive pa določa, da se za potovalne storitve, ki niso izvedene, povračilo zagotovi brez nepotrebnega odlašanja po vložitvi zahteve potnika.
- 63 Glede na njuno besedilo in zlasti izrazov „kadar insolventnost organizatorja [potovanj] vpliva na izvedbo turističnega paketa“ in „potovalne storitve, ki niso bile izvedene“ iz člena 17(4) oziroma člena 17(5) Direktive 2015/2302 je mogoče s tema določbama podpreti razlago člena 17(1) navedene direktive, v skladu s katero pojem „zadevne storitve“ zajema le potovalne storitve, tako da se jamstvo iz tega člena uporablja le, če obstaja vzročna zveza med neizvedbo teh storitev in insolventnostjo organizatorja potovanj.
- 64 Dalje, člen 17(2) Direktive 2015/2302 določa, da mora biti jamstvo iz odstavka 1 tega člena učinkovito in pokrivati razumno predvidljive stroške. Tako mora to jamstvo kriti zneske plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov za turistične pakete, ob upoštevanju dolžine obdobja med predplačili in končnimi plačili ter zaključka turističnih paketov, pa tudi ocenjene stroške povratka v primeru insolventnosti organizatorja potovanj.
- 65 V zvezi z zahtevo po učinkovitosti jamstva za primer insolventnosti organizatorja potovanj iz te določbe je v uvodni izjavi 39 Direktive 2015/2302 določeno, da mora biti varstvo za primer insolventnosti organizatorja potovanj, da bi bilo učinkovito, na voljo čim se – zaradi likvidnostnih težav tega organizatorja – potovalne storitve ne izvedejo, se ne bodo izvedle ali bodo le delno izvedene ali kadar ponudnik storitev od potnikov zahteva, da zanje plačajo, kar bi lahko privedlo do ugotovitve, da je s členom 17(2) navedene direktive v povezavi s temi elementi njene uvodne izjave 39 prav tako mogoče podpreti razlago iz točke 58 te sodbe.
- 66 Vendar je po eni strani v tej uvodni izjavi 39 navedeno tudi, da morajo države članice zagotoviti, da so potniki, ki kupijo turistični paket, „v celoti zaščiteni“ pred insolventnostjo organizatorja potovanja in da zato jamstvo iz člena 17(1) Direktive 2015/2302 v primeru take insolventnosti krije povračilo „vseh plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov“.
- 67 Po drugi strani je v uvodni izjavi 40 te direktive navedeno, da zahteva po učinkovitosti jamstva v primeru insolventnosti organizatorja potovanj zahteva, da varstvo v primeru insolventnosti zajema „predvidljive zneske plačil, na katere vpliva insolventnost organizatorja [potovanj]“, kar pomeni, da mora jamstvo, ki zagotavlja to varstvo, na splošno kriti dovolj velik odstotek prometa tega organizatorja. V skladu s to uvodno izjavo se ne bi smela upoštevati le zelo malo verjetna

tveganja, kot je hkratna insolventnost več največjih organizatorjev potovanj. Taka tveganja pa niso povezana z nastankom obveznosti povračila organizatorja potovanj, ne glede na to, ali gre za neizpolnitev pogodbe o potovanju ali odstop od nje pred začetkom turističnega paketa.

- 68 Vsako povračilo plačila, ki ga mora organizator potovanj opraviti po odstopu od pogodbe o paketnem potovanju s strani organizatorja potovanj ali potnika, med drugim na podlagi člena 12(2) Direktive 2015/2302, pa je predvidljiv znesek plačila, na katerega lahko vpliva insolventnost organizatorja potovanj v smislu uvodne izjave 40 te direktive. To povračilo se nanaša na plačila, ki jih potnik opravi po sklenitvi pogodbe o paketnem potovanju, ki je v skladu s členom 17(2) navedene direktive načeloma krita z jamstvom iz odstavka 1 tega člena.
- 69 V zvezi s tem, kot je generalna pravobranilka navedla v točki 89 sklepnih predlogov, bi bil pravici potnika do celotnega povračila vseh plačil v primeru odstopa od pogodbe o paketnem potovanju zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin, določeni v členu 12(2) Direktive 2015/2302, odvzet polni učinek, če bi se člen 17(1) te direktive razlagal tako, da jamstvo, če insolventnost organizatorja potovanj nastopi po tem odstopu, ne krije ustreznih terjatev za povračilo. Ta presoja velja tudi za druga povračila, do katerih je potnik upravičen na podlagi odstopa od pogodbe o paketnem potovanju s strani potnika ali organizatorja potovanja in ki so navedena v členih 11(5) in 12 navedene direktive.
- 70 Poleg tega bi lahko, če se jamstvo iz člena 17(1) Direktive 2015/2302 v primeru odstopa potnika od pogodbe o paketnem potovanju za terjatve za povračilo ne bi uporabilo, to slednjega odvrnilo od uveljavljanja pravice do odstopa, ki mu jo v nekaterih primerih daje ta direktiva.
- 71 Tako lahko člen 17(2) Direktive 2015/2302 v povezavi z elementi uvodne izjave 39 te direktive, navedenimi v točki 66 te sodbe, in uvodno izjavo 40 te direktive govori v prid razlagi odstavka 1 tega člena, v skladu s katero se to jamstvo uporablja za vsako povračilo, ki ga organizator potovanj dolguje potniku, če je do odstopa od pogodbe o paketnem potovanju v enem od primerov, ki so določeni v navedeni direktivi, prišlo pred nastopom insolventnosti tega organizatorja.
- 72 Nazadnje je treba navesti, da mora organizator potovanj v skladu s členom 5, ki napotuje na dela A in B Priloge I k Direktivi 2015/2302, potniku, preden se ta zaveže s pogodbo o paketnem potovanju, sporočiti ključne pravice iz te direktive in zlasti, da „[č]e organizator [...] postane insolventen, se plačila povrnejo“, ne da bi bilo kjer koli navedeno, da naj bi bila ta pravica do povračila za primer insolventnosti organizatorja potovanj kakor koli omejena.
- 73 Zadnjenavedene določbe potrjujejo tudi razlago obsega jamstva, do katerega so potniki v primeru insolventnosti organizatorja potovanj upravičeni na podlagi člena 17(1) Direktive (EU) 2015/2302, v skladu s katero to jamstvo vključuje povračila, ki jih ta organizator potovanja dolguje potniku zaradi odstopa od pogodbe o paketnem potovanju v katerem od primerov iz te direktive. Razlaga zadnjenavedene določbe, ki obseg tega jamstva omejuje le na povračila, povezana z neizvedbo potovalnih storitev zaradi insolventnosti organizatorja potovanj, bi namreč pomenila, da navedeni člen 5 potnika zavaja glede njegovih pravic do povračila v primeru take insolventnosti.
- 74 Na drugem mestu, glede cilja Direktive 2015/2302 je iz člena 1 te direktive v povezavi z uvodnimi izjavami od 1 do 3 te direktive razvidno, da je njen namen odpraviti dvoumja, zapolniti zakonodajne vrzeli in prilagoditi obseg varstva, ki ga potnikom zagotavlja Direktiva 90/314, da se upošteva razvoj trga, ter prispevati k doseganju visoke ravni varstva potrošnikov, kot se zahteva

s členom 169 PDEU. Direktiva 2015/2302 tako prispeva k zagotavljanju visoke ravni varstva potrošnikov v okviru politike Unije na področju paketnih potovanj v skladu s členom 38 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

- 75 Razlaga člena 17(1) Direktive 2015/2302, ki bi iz jamstva v primeru insolventnosti organizatorja potovanja izključila povračila, do katerih so potniki, ki so v katerem od položajev, določenih v tej direktivi, upravičeni v primeru odstopa od pogodbe pred nastopom te insolventnosti, pa bi pomenila zmanjšanje njihovega varstva v primerjavi z varstvom, ki jim je bilo zagotovljeno z Direktivo 90/314.
- 76 Člen 7 zadnjenavedene direktive je namreč določal, da morajo imeti organizatorji potovanj zadosten dokaz o jamstvu, da bo v primeru insolventnosti zagotovljeno povračilo zneskov, ki jih je plačal potrošnik. Sodišče je razsodilo, da je namen tega člena varovanje vseh pravic potrošnikov, ki so v njem navedene, in tako varstvo potrošnikov pred vsemi tveganji, ki so opredeljena v navedenem členu in ki izhajajo iz insolventnosti organizatorja potovanj (glej v tem smislu sodbo z dne 15. junija 1999, Rechberger in drugi, C-140/97, EU:C:1999:306, točka 61). Temeljni cilj tega člena je bil torej, da se v primeru insolventnosti tega organizatorja potovanj zagotovi povračilo zneskov, ki jih je potnik plačal, ne da bi bilo navedeno jamstvo kakor koli pogojeno s posebnimi pogoji glede razlogov za insolventnost tega organizatorja potovanj (glej v tem smislu sodbo z dne 16. februarja 2012, Blödel-Pawlik, C-134/11, EU:C:2012:98, točki 20 in 21).
- 77 Zgornje presoje ne omaje dejstvo, da Direktiva 90/314 ni določala pravice potnika, da odstopi od pogodbe o paketnem potovanju in da prejme celotno povračilo vseh plačil, ki bi bila enakovredna tisti, ki mu je zdaj priznana s členom 12(2) Direktive 2015/2302.
- 78 Kot je v točki 82 sklepnih predlogov navedla tudi generalna pravobranilka, je bila namreč pravica do odstopa od pogodbe in pravica do povračila plačil, ki jih je opravil potnik, v primerih, ki jih zdaj ureja Direktiva 2015/2302, že določena z Direktivo 90/314. Tako pravica potnika iz člena 11(5) Direktive 2015/2302, da odstopi od pogodbe o paketnem potovanju in da prejme povračilo vseh zneskov, ki jih je plačal na podlagi te pogodbe, kadar mora organizator potovanja bistveno spremeniti navedeno pogodbo, ustreza pravici, ki je bila določena v členu 4(6) Direktive 90/314.
- 79 Zato, če bi bilo treba člen 17(1) Direktive 2015/2302 razlagati tako, da jamstvo v primeru insolventnosti organizatorja potovanj omejuje na povračila, ki potnikom pripadajo zaradi neizvedbe paketnega potovanja, ki je posledica te insolventnosti, bi to jamstvo izključevalo vsakršno povračilo, ki potniku pripada zaradi odstopa od pogodbe, do katerega je prišlo pred nastopom navedene insolventnosti, vključno s povračilom, ki pripada potniku na podlagi člena 11(5) te direktive, kar bi pomenilo znižanje ravni varstva potrošnikov, ki je bila zagotovljena z Direktivo 90/314.
- 80 Na tretjem mestu, kar zadeva zgodovino nastanka Direktive 2015/2302, iz pripravljanih dokumentov za to direktivo točnega obsega člena 17(1) te direktive ni mogoče razbrati. Kot je namreč generalna pravobranilka navedla v točkah od 62 do 83 sklepnih predlogov, iz teh pripravljanih dokumentov namen zakonodajalca Unije glede obsega varstva v primeru insolventnosti organizatorja potovanj iz člena 17(1) navedene direktive ni jasno razviden. Komisija iz zgodovine nastanka te direktive sklepa, da je zakonodajalec Unije s sprejetjem te določbe v primeru insolventnosti organizatorja potovanj želel odstopiti od prejšnje ravni varstva potnikov in iz jamstva v primeru te insolventnosti izključiti terjatve potnikov za povračilo, ki so nastale pred nastopom te insolventnosti, medtem ko Evropski parlament trdi, da je iz te

zgodovine nastanka razvidno, da je ta zakonodajalec nameraval prejšnjo raven varstva potnikov v primeru navedene insolventnosti ohraniti, tako da bi jamstvo v primeru iste insolventnosti vključevalo terjatve potnikov za povračilo, ki so nastale pred nastopom te insolventnosti. Svet Evropske unije pa ni navedel, kakšen je bil namen zakonodajalca Unije ob sprejetju člena 17(1) Direktive 2015/2302.

- 81 Iz navedenega izhaja, da čeprav besedilo člena 17(1) Direktive 2015/2302 in nekateri elementi konteksta te določbe lahko govorijo v prid razlagi, ki s področja uporabe te določbe izključuje terjatve za povračilo, ki so nastale zaradi odstopa od pogodbe o paketnem potovanju, do katerega je v enem od položajev iz te direktive prišlo pred nastopom insolventnosti organizatorja potovanj, drugi elementi konteksta te določbe in cilj navedene direktive nasprotno podpirajo razlago, ki te terjatve vključuje v njeno področje uporabe.
- 82 Kadar je mogoče določbo sekundarnega prava Unije razlagati na več načinov, je treba dati prednost tisti razlagi, na podlagi katere je zadevna določba v skladu s primarnim pravom, ne pa tisti, ki bi pripeljala do ugotovitve nezdržljivosti te določbe s tem pravom. V skladu s splošnim načelom razlage je namreč treba akt Unije, kolikor je le mogoče, razlagati tako, da se ne vzbuja dvom o njegovi veljavnosti, in v skladu z vsem primarnim pravom Unije, tudi v skladu z načelom enakega obravnavanja (glej v tem smislu sodbi z dne 19. novembra 2009, *Sturgeon* in drugi, C-402/07 in C-432/07, EU:C:2009:716, točki 47 in 48, in z dne 16. novembra 2023, *Ligue des droits humains* (Preverjanje obdelave podatkov, ki ga izvede nadzorni organ), C-333/22, EU:C:2023:874, točka 57 in navedena sodna praksa). Predložitveno sodišče je prav to načelo navedlo v zadevi C-45/23, kot je navedeno v točki 45 te sodbe.
- 83 Načelo enakega obravnavanja, ki je splošno načelo prava Unije, zahteva, da se primerljivi položaji ne obravnavajo različno in da se različni položaji ne obravnavajo enako, razen če je tako obravnavanje objektivno utemeljeno (glej v tem smislu sodbo z dne 30. novembra 2023, *MG/EIB*, C-173/22 P, EU:C:2023:932, točka 45 in navedena sodna praksa).
- 84 Kot izhaja iz sodne prakse Sodišča, je treba presojo primerljivosti položajev za to, da bi se ugotovilo, ali je bilo navedeno splošno načelo spoštovano, opraviti glede na cilj, ki mu sledi akt, v katerega spada zadevna določba (glej v tem smislu sodbo z dne 19. novembra 2009, *Sturgeon* in drugi, C-402/07 in C-432/07, EU:C:2009:716, točka 49).
- 85 Kot je navedeno v točki 74 te sodbe, je cilj Direktive 2015/2302 doseči visoko raven varstva potrošnikov. Člen 17 te direktive prispeva k uresničitvi tega cilja s tem, da je namenjen varstvu potnika pred finančnim tveganjem, povezanim z insolventnostjo organizatorja potovanj. Ob upoštevanju dejstva, da potnik v celoti ali delno plača ceno svojega paketnega potovanja, preden lahko koristi potovalne storitve organizatorja potovanj, namreč tvega, da bo izgubil ustrezen znesek, če organizator potovanj pozneje postane insolventen.
- 86 Glede na ta cilj pa mora biti referenčna točka za primerjavo položaja potnika, ki je po plačilu celotne ali dela cene svojega paketnega potovanja v enem od položajev iz navedene direktive odstopil od pogodbe o paketnem potovanju, vendar mu plačilo ni bilo povrnjeno, ker je organizator potovanj po tem odstopu postal insolventen, in položaja potnika, čigar potovanje ni bilo izvedeno in ki mu plačilo ni bilo povrnjeno zaradi insolventnosti tega organizatorja potovanj, tveganje finančnih izgub zadevnega potnika.

- 87 Glede na to referenčno točko je položaj obeh zgoraj navedenih potnikov primerljiv. V obeh primerih je potnik namreč izpostavljen finančnemu tveganju, da zaradi insolventnosti organizatorja potovanj ne bo mogel dobiti povračila zneskov, ki jih je plačal temu organizatorju potovanj, čeprav bi bil do tega v skladu z Direktivo 2015/2302 upravičen.
- 88 Zato morata biti v skladu z načelom enakega obravnavanja tako potnik, čigar paketnega potovanja ni mogoče izvesti zaradi insolventnosti organizatorja potovanj, kot tudi potnik, ki je odstopil od pogodbe o paketnem potovanju, med drugim v skladu s členom 12(2) Direktive 2015/2302, v zvezi s povračili, ki jima pripadajo, upravičena do jamstva za primer insolventnosti organizatorja potovanj iz člena 17(1) te direktive, razen če je različno obravnavanje teh dveh kategorij potnikov objektivno utemeljeno.
- 89 V zvezi z zadnjenavedenim vidikom se zdi, da noben element ne more upravičiti različnega obravnavanja navedenih kategorij potnikov. Natančneje, v zvezi z možnostjo izključitve zelo malo verjetnih tveganj iz obsega varstva v primeru insolventnosti organizatorja potovanj, ki so jo na podlagi uvodne izjave 40 Direktive 2015/2302 pred Sodiščem izpostavile nekatere stranke, iz spisov, s katerimi razpolaga Sodišče, ne izhaja, da bi bila taka izključitev določena v nacionalnih predpisih in zavarovalnih pogodbah iz postopka v glavni stvari. V vsakem primeru taka morebitna izključitev ne bi mogla upravičiti takega različnega obravnavanja. Kot je navedeno v tej uvodni izjavi 40, se ta izključitev namreč nanaša na tveganja, kot je hkratna insolventnost več največjih organizatorjev potovanj. Ne vpliva pa na vprašanje, ali terjatev za povračilo potnika, na katero vpliva plačilna nesposobnost organizatorja potovanj, izvira iz neizvedbe turističnega paketa ali iz uveljavljanja pravice tega potnika do odstopa od pogodbe o paketnem potovanju v enem od položajev, na katere se nanaša navedena direktiva.
- 90 Zato je treba ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točki 82 te sodbe, in načela enakega obravnavanja člen 17(1) Direktive 2015/2302 razlagati tako, da jamstvo v primeru insolventnosti organizatorjev potovanj vključuje terjatve potnikov za povračilo, nastale zaradi odstopa od pogodbe o paketnem potovanju, do katerega je v enem od položajev iz te direktive prišlo preden je organizator potovanj postal insolventen.
- 91 Glede na navedeno je treba na prvo vprašanje v zadevi C-771/22 in na edino vprašanje v zadevi C-45/23 odgovoriti, da je treba člen 17(1) Direktive 2015/2302 razlagati tako, da se jamstvo, priznано potnikom v primeru insolventnosti organizatorja paketnih potovanj, uporablja, kadar potnik zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin v skladu s členom 12(2) te direktive odstopi od pogodbe o paketnem potovanju in po tem odstopu ta organizator potovanj postane insolventen, ta potnik pa pred nastopom te insolventnosti ni prejel celotnega povračila vseh plačil, do katerega je upravičen v skladu z zadnjenavedeno določbo.

Drugo in tretje vprašanje v zadevi C-771/22

- 92 Glede na odgovor na prvo vprašanje v zadevi C-771/22 na drugo in tretje vprašanje v tej zadevi ni treba odgovoriti.

Stroški

- 93 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenima sodiščema, ti odločita o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člen 17(1) Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS

je treba razlagati tako, da

se jamstvo, priznано potnikom v primeru insolventnosti organizatorja paketnih potovanj, uporablja, kadar potnik zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin v skladu s členom 12(2) te direktive odstopi od pogodbe o paketnem potovanju in po tem odstopu ta organizator potovanj postane insolventen, ta potnik pa pred nastopom te insolventnosti ni prejel celotnega povračila vseh plačil, do katerega je upravičen v skladu z zadnjenavedeno določbo.

Podpisi